

«Новік проти України»

(“Novik v. Ukraine”)

У рішенні, ухваленому 18 грудня 2008 року у справі «Новік проти України», Європейський суд з прав людини (далі – Суд) постановив, що:

- було порушено ч. 1 ст. 5 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) (право на свободу та особисту недоторканність).

Оскільки заявник не звернувся про призначення йому компенсації моральної шкоди відповідно до ст. 41 Конвенції, Суд не вирішував питання про застосування цієї статті.

Обставини справи

Заявник п. Новік, 1969 р.н., є громадянином України і проживає у м. Києві.

30 листопада 2006 року заявник був затриманий на підставі оголошення його в міжнародний розшук Генеральною прокуратурою Білорусі.

1 грудня 2006 року Печерський районний суд м. Києва прийняв рішення про взяття п. Новіка під варту терміном на 40 діб, до отримання офіційного запиту про його екстрадицію до Білорусі.

4 грудня 2006 року заявник подав апеляційну скаргу на рішення суду від 1 грудня 2006 року. При цьому він стверджував, що суд першої інстанції не взяв до уваги стан його здоров'я, а також те, що він разом зі своєю дружиною та трьома малолітніми дітьми проживали в Україні протягом тривалого часу. Крім цього, на думку п. Новіка, суд не врахував його подання про можливість політичного переслідування у Білорусі в разі його екстрадиції.

7 грудня 2006 року Київський міський апеляційний суд відхилив апеляційну скаргу п. Новіка, постановивши, що суд першої інстанції належно врахував стан здоров'я заявника й що його сімейне становище не

мало жодного стосунку до справи, а твердження про політичні переслідування у Білорусі були необґрунтованими.

8 грудня 2006 року заступник прокурора Білорусі надіслав офіційний запит Генеральній прокуратурі України про екстрадицію заявника до Білорусі.

Листом від 25 грудня 2006 року заступник Генерального прокурора України поінформував заступника Генерального прокурора Білорусі про те, що оскільки відповідно до українського законодавства за висунуті там проти п. Новіка звинувачення не настає відповідальність у вигляді позбавлення волі, він не може бути екстрадованим до Білорусі.

27 грудня 2006 року заявника було звільнено з-під варти.

Зміст рішення Суду

Пан Новік скаржився на те, що національні органи влади не діяли з належним ступенем турботливості у процесі розгляду справи про екстрадицію, а також на те, що українське законодавство не встановлює чіткої та передбачуваної процедури утримання під вартою особи, яка очікує екстрадиції, як це вимагається п. «f» ч. 1 ст. 5 Конвенції.

Суд нагадав, що будь-яке позбавлення свободи є виправданим відповідно до п. «f» ч. 1 ст. 5 Конвенції лише тоді, коли триває процедура депортації чи екстрадиції. Якщо відповідна процедура не виконується належним чином – то згідно із відповідним положення Конвенції – будь-яке таке позбавлення свободи перестає бути дозволеним.

Більше того, потрібно нагадати також і про те, що у разі, коли розглядається питання про позбавлення свободи, важливо, щоб був дотриманим загальний принцип правової визначеності. Вимога «якості закону» у стосунку до ч. 1 ст. 5 Конвенції означає, що у тих випадках, коли національне законодавство передбачає позбавлення свободи, воно повинне бути достатньо доступним, точним та передбачуваним у застосуванні задля того, аби уникнути ризику свавілля.

На думку Суду, за конкретних обставин розглядуваної справи не можна дійти висновку про те, що під час 28 днів утримання заявника під вартою, в очікуванні екстрадиції, уповноважені органи влади не діяли з належною турботливістю. Зокрема, за свідченнями Уряду, питання про правовий статус п. Новіка було вирішено протягом 17 днів з моменту отримання запиту про екстрадицію.

Натомість, стосовно якості національного законодавства, яке регулює утримання осіб, котрі очікують екстрадиції, Суд нагадав, що він уже розглядав подібні справи проти України, в яких уповноваженими органами влади використовувались ті ж самі норми закону про утримання осіб під вартою.

У цій справі Суд вирішив, що відповідне українське законодавство не є достатньо доступним, точним та передбачуваним у застосуванні, що не дає можливості уникнення ризику свавільного утримання під вартою. У розглядуваній справі Суд не бачить жодних причин відхилитись від раніше прийнятих ним висновків у подібних справах та підтверджує, що відповідне національне законодавство не змогло захистити п. Новіка від свавільності. Відтак мало місце порушення ч. 1 ст. 5 Конвенції.